

SÖDERBYBLADET

Nr 6 Årgång 10 juli 2010 ISSN 1459-8493 Ansvarig utgivare: Södra Vallgrund byaråd r.f.

Byafest i Södra Vallgrund 17.7.2010!

(Preliminärt program)

Marknadsdag vid Sommaröhallen

- Sång och musik samt rökt fisk och hantverk kl 10.00 -
- Lotteriorientering för stora och små runt byn med start vid Sommaröhallen och/eller skolan fr.o.m. kl 11.00
- Söderbybladets Jubileumsnummer, samt tidigare nummer, finns utställda och till salu
- Bokrea i antikvariatet

Marthastugan (byastugan)

- Byns klippböcker samt Svennas Svens fotosamling finns tillgängliga kl 11-15

Brandstation

- Öppet hus vid brandstation kl 13-16

UF Havsbandet

- Försäljning av laxsoppa och kaffe vid UF-lokalen från kl 12 tills soppan tar slut!

Sommarösund (simstranden)

- Vid simstranden ordnas olika aktiviteter för stora och små från kl 13 till ca kl 17 (bl.a. bollkastning, "stenmålning", såpbubblor)
- Understödsföreningen för skolan säljer glass och dryck samt ordnar aktiviteter för de yngre
- Replot skärgårds hembygdsförening (Granösund) ställer ut föremål samt har aktiviteter
- Skäri-Mari och postroddarna visar upp sig vid simstranden
- Tävlingar för mixade fyramannalag ordnas från kl 14.30 och framåt
- Lotteridragning

OBS! Anmäl ett lag till tävlingarna på stranden. Lagen får gärna vara mixade med damer och herrar och även barn och ungdomar i skolåldern. Anmälningar kan göras till Johan Rönn 050-3130696 eller Sanna Sund 050-5244935.

VÄLKOMMEN!

Många aktiva föreningar i Södra Vallgrund

Södra Vallgrund är, med sett till befolkningmängden, en by med många aktiva föreningar och föreningsmänniskor. Under de drygt nio åren jag har haft äran att bo i Södra Vallgrund har jag sett hur byn har fått utvecklas och en stor del av utvecklingen har aktiva föreningar stått för. Tyvärr är det ju så att desto mer vi har desto fler bekymmer... Vi har bl.a. flera byggnader i byn som kräver ett kontinuerligt underhåll (t.ex. byggnader vid simstranden, Sommaröhallen, ungdomslokalen, jaktstugan, byastugan m.m.).

Jag hoppas att Ni inte uppfattar mig fel för undertecknad har själv varit med och skapat en del av "problemen" och vi skall vara glada för att vi har byggnader där bybor och även andra kan vara aktiva, gammal som ung. Vårt angenäma "problem" är att vi hoppas att vi skall kunna bibehålla de byggnader vi har samt fortsätta utveckla byn till det bättre hela tiden.

Ekonomiskt är väl ingen av våra föreningar någon guldgruva vilket leder till att det är svårt att anställa utomstående arbetskraft för underhållsarbeten, vilket gör våra "talkon" viktiga. Jag hoppas vi och kommande generationer kan bibehålla det vi har samt ställer upp för att fortsätta utveckla byn.

Man behöver aldrig skämmas för att man kommer och hjälper till, utan tvärtom, de som tar sig tid att i dagens samhälle göra något för andra (och även för sig själv) kan vara stolta för sina bedrifter och jag hoppas att de som varit med och slitit med de projekt vi haft de senaste åren känner sig stolta och delaktiga till vad vi har uppnått.

Till sist vill jag tacka alla de som jobbat med vår egen tidning under årens lopp och grattis till den tionde årgången. Jag antar och hoppas att de flesta i byn ser det som ett privilegium att få ha en egen tidning i byn och ser fram emot fler jubileumstidningar i framtiden.

Trevlig fortsättning på sommaren
Johan Rönn
Ordförande
Södra Vallgrund byaråd r.f.

Södra Vallgrund Handelslag

Södra Vallgrund Handelslag firar 100 års-jubileum lördag 17.7. kl. 10-14 i arbetets tecken men med en liten guldkant. Vi bjuder våra kunder på litet smått och gott. Det är ju tack vare er som vi uppnått denna aktningsvärda ålder - äras den som äras bör!

Kom och mingla
med våra trevliga kunder!

Replot Skärgårds Hembygdsförening

Händer vid Granösund!

Museet är öppet

kl 11-16 alla dagar utom måndagar fram till den sista juli. På området finns tio gamla byggnader - stugor, båthus, fiskarbastu, fähus, loft mm. Inträde 2 euro, gratis för barn i vuxens sällskap. Välkommen!

Mört- och strömmingsfiskets dag

Söndagen den 15 augusti kl 12-15 får de gamla husen och föremålen liv. Saltkar, "jeiltråg" och fjärdingar plockas fram, strömming gälas, saltas och halstras, mört malas och steks till fiskbiffar. Dagen ordnas i samband med Världsarvsdagarna och finansieras av Europeiska gemenskapens fond för fiskets utveckling.

Stick-café

Vill du lära dig sticka kroka-sockan, eller annars bara koppla av en stund i fin miljö och trevligt sällskap? Kom på stick-café i Svennas stuga tisdagen den 3 augusti kl 18. Kaffe och bulle finns att köpa för en liten slant.

Allsång och dikter

Söndagen den 22 augusti kl 18 samlas vi till en allsångs- och diktläsningkväll i Svennas stuga. Linnéa Tallgård läser Lars-Ola Bergs dikter, Noomi Elfving leder allsången. Varmt välkommen!

Jordgubbar säljes

Ring Björn Wistbacka, mobiltelefon 040-8182295 eller hem 3440889.

UFH informerar

Barnens kalasturné med Apan Anders 23.7.2010

Evenemanget - som i är turnerar för femte sommaren i rad - inleds med Apan Anders som får besök av Syster Siss (Mira Zusan Söderström) med sin björn Honungstass och av Drängen Kaj (Kaj Harju).

Efter scenprogrammet är det fri samvaro, ledda lekar, pyssel och servering.

Inträde 5 €. Familjebiljett (2 vuxna + 2-5 barn) 20 €. 0-2-åringar gratis.

Triathlon vid simstranden i Sommarösund, ordnas 5.8.2010 i grenarna simning 50 m, cykling 6 km och löpning 3 km.

Klasser: dam-herr-individuella, mixade lag (även barn under 12 år). Start för individuella kl. 18.00 och för lag kl 19.30. Förhandsanmälan till Sanna Sund tel. 050-5244935 före 25.7. eller på plats från kl 17.30.

Kostnad: 10 euro/individuella, 30 euro/lag. Servering och korvgrillning.

Maxmo-revyn underhåller oss igen i september, datum meddelas senare.

Skäritelefonkatalogen 2010

Ni har väl alla fått en förfrågan om era kontaktuppgifter för att få skäritelefonkatalogen uppdaterad? Och lämnat in lappen noggrant ifyllt?

Replot-Björkö SFP-lokalavdelnings telefonkatalog gör och ger mycket nytta och glädje så se till att du också är med!

Tänkvärt

Om du har ett äpple, och din kompis har ett, och ni bestämmer er för att ge ert äpple till varandra, har ni fortfarande bara ett äpple var.

Men om du har en idé och du möter någon som har en annan, och ni väljer att utbyta idéer har ni plötsligt två var.

George Bernard Shaw

Årets simskola

Vädret visade sig från sin bästa sida och vi hade ett rekordantal ivriga elever som kom till den nygamla simstranden i Sommarösund för att lära sig simma, förbättra sin simteknik, avlägga simmärken eller

helt enkelt bara för att träffas och ha skoj. Den nya stranden var omtyckt av alla och vattentemperaturen bidrog till goda simprestationer.

Vattenvanemärket

Tindra Rimpilä, Isac Back, Emil Back, Isac Håkans, Axel Schauman, Henry Maula

Nybörjarmärket

Rasmus Rimpilä, Emil Back, Henry Maula

Intressemärket

Agnes Fogelberg, Tobias Back, Alexandra Anderson, Christoffer Pått

Talangmärket

Wilma Weckström, Ida Snygg, Hugo Back, Emilia Onnela

Simkandidat

Filip Back, Ilona Jahkola, Albin Fogelberg, Lina Gundersen, Moa Pått

25m

Isac Schauman, Rasmus Rimpilä, Tobias Back, Johannes Perätalo, Mathias Nyman

50m

Agnes Fogelberg, Tobias Back, Ella Appel

100m

Agnes Fogelberg, Tobias Back, Emilia Onnela, Ella Appel

500m

Wilma Weckström, Ilona Jahkola, Ida Snygg, Albin Fogelberg, Ella Appel, Hugo Back, Moa Pått

1km

Calle Sund, Carolina Sund, Felicia Anderson, Filip Back, Ida Snygg, Albin Fogelberg, Frida Perätalo

2km

Carolina Sund, Felicia Anderson

5km

Cecilia Weckström

Simkunnighetsmärket

Ella Appel, Lina Gundersen

Havssimmarmärket

Ella Appel, Hugo Back, Hanna Jahkola, Frida Perätalo, Annelie Gundersen, Tor Gundersen, Silje Gundersen

Diplom

Robin Nabb, Anne Sand

Alla eventuella fel är mina, ta kontakt med mig så kommer rättelse i nästa nummer av Söderbybladet.

Tack alla som bidragit till en rolig och lärorik simskola!

Simlärare Sara Lund

Nyfödda

Alla nyfödda i byn sedan 1.1.2009 är ännu utan byns gåva. Därför önskar vi att föräldrarna (eller någon närstående) meddelar redaktionen **barnets namn, födelsedatum och föräldrarnas namn** senast 15.8.2010.

Byarådets styrelse

Skolgång 1939-40

Inför krigshotet på senhösten 1939 proklamerades allmän mobilisering i vårt land. Problemet med inkvartering av alla dessa inkallade blev stort och man fick ta i beaktande alla till buds stående lokaler.

Skolorna blev i många fall utnyttjade till detta ändamål, så även i Södra Vallgrund. Förläggningen blev inte enbart en genomgångsplats för reservister, man upprättade även ett kustartilleriförsvar på grund av den känsliga farleden in till Vasa, och på

Sommaröskatan och Slättnässkatan (Robertas skatan) placerades batterier med räckvidd ut till farleden. Kanonerna transporterades med häst ut i den steniga terrängen och på Sommaröskatan inträffade en olycka där Herman Vesters sto bröt benet och måste avlivas. Vid kanonerna hölls kontinuerlig vakt med manskap från förläggningen. Men den stränga kylan gjorde att fartygstrafiken in till Vasa avstannade och något fientligt hot sjövägen förelåg inte under den mycket kalla krigsvintern.

Bespisningen av soldaterna sköttes av ortens lottor i ungdomsföreningens lokal och lottorna bedrev även kantinverksamhet ute på skolgården i den stuga man flyttade från Signe Back.

Officerarna bodde givetvis inte med soldaterna på skolan utan var inkvarterade på olika ställen i byn. Dessa blevo kända profiler bland ortsbefolkningen, var och en med sin egenhet. Trots trångboddheten hade man med sig hustrun, men även barn och till och med hundar skulle samsas i de utrymmen man hade till förfogande. Närheten till skog och mark gjorde att man kunde utöva det jaktintresse som tycktes råda bland officerarna, men efteråt kan man undra om det samtidigt kunde röra sig om rekognosering på Sommarö.

I Södra Vallgrund småskola och folkskola fanns vid tillfället sammanlagt 65 elever inskrivna. Skolinspektör Näse beslöt att eleverna skulle flyttas till Norra Vallgrund, men detta mötte starkt motstånd i byn och Sigurd Vestergård meddelade skolinspektören att man i så fall skulle gå i skolstrejk. Men efter en kompromiss med militärledningen fick skolan en egen trappuppgång. Skolföreståndare Hellstrand bodde med sin familj i lärarlokalen i nedre

våningen medan folkskolan övertog övervåningen och därmed även den lärarlokal som var avsedd för den nya lärarinnan Irene Renvall. Renvall inkvarterades i byn och Marta Berg flyttade med småskolans 15 elever hem till sig.

Undervisningen fungerade tillfredsställande trots de trånga lokalerna, men den yttre miljön hade naturligtvis en negativ inverkan. I synnerhet pojkarna påverkades märkbart av händelserna ute på skolgården och pauserna mellan lektionerna tilldrog sig måhända större intresse än själva undervisningen. Närstridsövningarna med soldaterna följdes med stort intresse i all synnerhet som man på den tiden använde bajonett på gevärspipan.

Men efter krigsutbrottet den 30 november gavs order om att skolorna skulle stängas och i början på december stängdes folkskolan i Södra Vallgrund. Men Marta Berg fortsatte ändå med småskolan hemma hos sig tre dagar i veckan fram till julen och hennes elever erhöll betyg för höstterminen. Genom att Marta Berg flyttade hem med småskolan avskildes de yngsta eleverna från den reella verkligheten. I krigets skugga gällde det att på bästa sätt försöka skapa någon ljusglimt i tillvaron och på julaftonen hade hon bjudit hem sina elever till en liten julfest med julgranständning, några julsånger samt choklad. Undertecknad fick förtroendet att som jultomte dela ut tidningen Spararens jul samt en "Gottagubbe" som julklapp åt eleverna.

Skolåret 1939-40 blev dock ett förlorat år för folkskoleeleverna i Södra Vallgrund. Man blev tvungen att starta om igen från samma klass höstterminen 1940. Men Marta Berg hade återupptagit sin hemundervisning

efter fredsslutet med tre dagar i veckan en bit in på sommaren och eleverna fick betyg även för vårterminen och flyttades följaktligen upp till följande klass.

Detta innebar att den nya lärarinnan Fanny Kunell fick ovanligt många elever på de två första klasserna i folkskolan höstterminen 1940, men arbetet på Fort Sommarö hade framskridit så långt att soldaterna kunde lämna skolan och skolarbetet kunde fortsätta i de gamla klassrummen.

Kanonerna i Södra Vallgrund kom lyckligtvis inte till någon verklig användning än vid de provskjutningar man var tvungen att utföra. Verkningarna av dessa var naturligtvis någon sprucken fönsterruta. Militärledningen sökte redan nu efter en mera permanent bas för sin verksamhet och freden den 13 mars gav andrum för planernas förverkligande.

*Lars Ola Berg
Fort Sommarö 1940-2000
En epok i Södra Vallgrunds historia*

Marknadsföring

Delta i marknadsföringen av vår by du med! Om du har vänner som färdas med båt, skryt om vår gästbrygga. Den är uppskattad av alla som hittat hit hittills, och varför skulle inte dina bekanta också få uppleva det fina vi har här? Glöm inte att nämna att det inte är långt att gå till Sommaröhallen eller affären. Hurtiga människor kan dessutom gå till Fortet fram och tillbaka.

100-årsjubileum

För tio år sedan utkom en bok om Södra Vallgrund Handelslag, skriven

av Rachel och Josef Lindgren. Nu när vår affär fyller 100 år nämns några rader ur historiken här. De senaste 10 åren som vi har i färskt minne nämns inte alls, det får bli ett senare projekt för någon annan ordmakare än jag.

I början av 1900-talet grundades andelsaffärer överallt i landet. Ofta var det invånarna i en by som gick samman om en gemensam butik. Andelsaffärerna här i skärgården anslöt sig inte till SOK (Centrallagret för handelslagen i Finland) som många av de andra små andelsföretagen fusionerade sig med.

Företaget hette till en början Södra Vallgrund andelshandel. Det var inte inregistrerat förrän i slutet av 1920-talet. Därför finns inga officiella dokument om andelshandelns start. En del slutsatser kan dras ur en kassabok från 1915-1920 och en 20-årshistorik av Agnes Stolpe (Strand) ger ytterligare fakta.

Lotsen Frans Öist torde ha varit den första föreståndaren för andels-handeln. Han tros ha skött andels-lagets affärer på deltid. Efterträdarna till Frans Öist nämns inte i kassa-boken. I Agnes Stolpes historik nämns dock Edvard Ståhl som möjlig föreståndare juni 1916-1917. Lärare Gustav Hellstrand skötte kassörs-arbetet och bokföringen till år 1922.

Butiken var inrymd i en kammare i en gulmålad bondstuga på Ströms back. Två kvällar i veckan hölls butiken öppen och två medlemmar per kväll fungerade som butiksbiträden. Anna Wikström (Sandvik) fungerade som ledare för försäljarna, hon var skriv- och räknekunnig.

När Anders Stolpe övertog föreståndarskapet 1927 ändrades namnet till Södra Vallgrund Handelslag. Ny butik byggdes 1929-

1930. Eftersom tomten Commerce var endast 600m² byggdes butiken alldeles intill vägen, vilket ledde till problem när Sommarösvägen övertogs av staten och blev allmän landsväg.

År 1937 fick Anders Stolpes föreståndarskap ett plötsligt slut. Det ledde till att han och dottern Agnes öppnade en egen kammarhandel vid Nyängs. Förutom handelslaget fanns det mitt i allt tre privathandlande i byn; Anders Stolpe, Arvid Öster och Alfons Stolpe.

Historiken berättar även om hur ransoneringen av varor under kriget gick till. Ett stort problem efter kriget var de så kallade genomgångsvarorna. Busstrafiken kom igång 1949 och medlemmarna for till stan och gjorde stora inköp i partiaffärerna med fakturering via handelslaget. Styrelsen och stämmorna beslöt att handelslaget skulle få 2 % av kassarabatten, kunden fick varan till inköpspris. Om rabatten var 4 % tillföll 2 % köparen. Detta ledde till förluster för handelslaget.

Butiken brann 4.9.1961. Tack vare snabbt ingripande av bybor kunde huset räddas och användes sedan som kallager. Byastugan hyrdes som affärslokal. Redan 8.9.1961 hade styrelsen köpt in ytterligare tomtområde om 3000 m². Lägenheten fick namnet Lillmossen. Bilden av byns centrum förändrades i mitten av 1960-talet sedan den nya butiken färdigställdes, den brandskadade butiken rivits och en kiosk uppförts.

Alla renoveringar i butiken nämns, och fina bilder finns i historiken. Alla föreståndare presenteras. Historiken finns för övrigt till salu än.

Slutorden som skrevs då stämmer lika bra än idag: I Södra Vallgrund

Handelslag finns varor av alla de slag, vilket uppskattas både av ortsborna och av fritidsfolket. Handelslaget är den plats, där folk träffas och diskuterar. Därigenom befrämjas de sociala kontakterna. Den goda servicen i byn har resulterat i en stor inflyttning av unga familjer. Södra Vallgrund Handelslag behövs i byn. Vi får hoppas att byborna fortsätter vara trogna kunder så att inte landsbygdens värsta plåga, butiksdöden, drabbar även vår by!

Invecklat

Jag vet att du tror att du förstår vad du tyckte att jag sa men jag är inte säker på att du fattade att vad du hörde inte var vad jag menade.

Nytt i kommunen

Gemensamt journummer för veterinärer i jourområdet Laihela, Malax, Korsnäs, Korsholm, Närpes, Kaskö, Oravais, Vasa, Lillkyro och Vörå-Maxmo. I jourområdet nås jourhavande veterinär fr.o.m. 1.7.2010 på journummer 0600 399299. Jouren är avsedd för brådskande fall, dvs. akuta sjukdomsfall eller olycksosoffer.

Utanför Björköby gör vi en **UTFÄRD MED KAJAK 27.7. och 29.7.** Start från Salteriet. Väderreservation! tisdag 27.7. kl 10–12 och kl 13–15 samt torsdag 29.7. kl 10–12 och kl 13–15. Åldersgräns: 12 år utan vuxet sällskap. Simkunnighet minst 200 meter. Pris: 10 euro.

Kom med och utforska Björköby skärgård. **DAGSUTFÄRD MED KAJAK 11.8.2010 och 12.8.2010 (Snigelpaddling)** Dagsutfärden beräknas ta 5–6 timmar. Pauser tas på rastställen och deltagarna har med

egen lunch. Start klockan 10 från Salteriet. Väderreservat!

onsdag 11.8. kl 10-16 eller
torsdag 12.8. kl 10-16. Åldersgräns:
13 år, simkunnighet minst 200 meter.
Pris: 30 euro. Kontaktperson för båda
utflykterna är Jessica Strandholm tel.
327 7160 eller 050 517 66 62
Anmälning: senast dagen före
paddlingen kl 12.

BJÖRKÖBY-PANIKE VANDRINGSLED lördag 14.8.

Kom med och vandra i världsarvet
längs den natursköna vandringsleden
mellan Björköby och Panike.
Vandringsleden är 12 kilometer lång
med krävande terräng som går dels på
fastlandet och dels på holmar. Egen
matsäck tas med, längs leden finns
flera matrastplatser och två
grillplatser. Vandringen tar cirka 5
timmar. Bussarna avgår hemåt cirka
klockan 16.30 från Björköby
(Svedjehamn).

Start: kl. 9.00 från Korsholms bibliotek
Åldergräns: 13 år. Pris: 15 euro.
Ansvarig ledare: Rosita Pellas tel.
0505444693 Anmälning: senast tisdag
10.8.

På kommunens hemsida hittade jag
dessutom spelet Korsholm-frågesport.
Jag svarade på tio frågor om vår
kommun, men tänker nog inte säga
hur många rätt jag hade. Det råkade
väl vara exceptionellt kluriga frågor
just den gången, antar jag.

Läst och lånat

Pub Vallan i "norrbyjin" har öppnat
läste jag. De håller öppet torsdag-
söndag. Där finns hämtmat, catering
och uteservering, även lunch, middag,
kaffe och drinkar serveras. Önskad
klädsel är vardaglig och du kan betala
med allahanda kreditkort. See you @
Vallan hälsar VD Patrik Björkman.

Handelsväska

Nu har Sommaröhallen en egen
ekologisk handelsväska till salu.
Strunta i plastpåsar och skaffa din
egen väska för 4 euro.
Försäljningsstart denna vecka. Fler
väskor trycks vartefter, men vill du
vara först, får du lov att snabba på!

Glasstest

Glasskiosken i grannbyn har enligt
rykten laddat upp med 18 olika glass-
sorter och vi skall naturligtvis ut på
utfärd och testa dem alla, eller
åtminstone några. En kombinerad
glass-cykelutfärd ordnas för alla
glassätare **måndag 19.7. kl 19**. Vi
startar från Sommaröhallen, eller så
träffas vi vid kiosken, beroende på
väder och vind. Vi får smakprov på så
många sorter vi vill, mot skälig
ersättning.

Bokrea

Stormvarning, centrallagertömning
och galna dagar och allt vad som
marknadsförs i större affärer händer
nu även i vår by. Byrådetets antikvariat
har vuxit något otroligt under året, och
hyllorna är fyllda till bredden. Nu
bortslumpas massor med böcker i
Sommaröhallens antikvariat. Kom och
fynda bra, billig sommarläsning!
(Observera att rean gäller endast
Byrådetets böcker). Bokrean startar på
lördag.

SÖDERBYBLADET

Monika Nissander
Bråthagavägen 23 A
65930 SÖDRA VALLGRUND
Tfn 040-5867958
e-post: monika.nissander(a)netikka.fi

Nästa tidning utkommer omkring vecka 33.
Material önskas senast 11.8.2010.